

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

[διόρθωση και προσθήκη στην εργασία αρ.2]

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το εσωτερικό δημόσιο δίκαιο θεμελιωμένο εκ παραδόσεως σε σχέσεις νομικής υποταγής καθώς και στην έννοια της αδιαίρετης κι αναπαλλοτρίωτης εσωτερικής κυριαρχίας του κράτους με αξίωση μοναδικότητας της κρατικής εξουσίας , αποκτά σε αυξανόμενο βαθμό και συντονιστικά στοιχεία με τη σημαντική ανάπτυξη των οργανώσεων συμφερόντων, με αποτέλεσμα βέβαια να εξασθενίζει και η εθνική κυριαρχία. Οι εξελίξεις αυτές οδηγούν σε μια αλληλοπροσέγγιση του διεθνούς και του εσωτερικού δημοσίου δικαίου και στην ανάγκη ορισμένης σχετικοποίησης τόσο της εσωτερικής όσο και της διεθνούς κυριαρχίας.

Η προσχώρηση στις κοινότητες και η συμμετοχή και στα επόμενα διαδοχικά βήματα προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελεί πράξη που κανένα παραδοσιακά διατυπωμένο σύνταγμα δεν προέβλεπε. Ήταν , λοιπόν , αναγκαία στις χώρες με (γραπτό) σύνταγμα ειδική συνταγματική πρόβλεψη της προσχώρησης στις κοινότητες ή της μεταβίβασης εξουσιών σε διεθνείς οργανισμούς ή του περιορισμού της εθνικής κυριαρχίας. Στη χώρα μας , ως γνωστόν, στο ζήτημα αυτό αναφέρεται το α. 28 του συντάγματος. Παρακάτω θα γίνει αναφορά στον τρόπο με τον οποίο η βελγική έννομη τάξη αντιμετώπισε το ζήτημα αυτό.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το Βέλγιο ανήκει στα 6 ιδρυτικά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 1957 υπογράφει τη Συνθήκη της Ρώμης μαζί με τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ολλανδία και το Λουξεμβούργο. Το 1958 τα μέλη της Συνθήκης της Ρώμης σχηματίζουν την ΕΟΚ. [Μια σειρά μεταρρυθμίσεων κορυφώθηκαν στη μετατροπή του Βελγίου σε ομοσπονδιακό κράτος το 1992]. Τον επόμενο χρόνο, το 1993, η βελγική προεδρία προωθεί τη Νομισματική Ένωση που συμφωνήθηκε στο Μάαστριχ το 1992. Επιχειρεί να επιταχύνει την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση θέτοντας τους κανόνες για τη μελλοντική Ευρωπαϊκή Τράπεζα. Η πρωτεύουσα της χώρας, οι Βρυξέλλες, αποτελεί την πόλη όπου εδρεύουν πολλά από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΘΕΜΕΛΙΟ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ

Το Βέλγιο ανέκτησε την ανεξαρτησία του το 1830 και τον επόμενο χρόνο, το 1831, ψηφίσθηκε το πρώτο Σύνταγμα του ανεξάρτητου πλέον κράτους. Η συνταγματικά απαιτούμενη συναίνεση των δύο νομοθετικών σωμάτων δόθηκε για τις Ευρωπαϊκές Συνθήκες το 1952 και το 1957 με απλό νόμο, καθώς το σύνταγμα του 1831 στο α. 25δς επέτρεπε τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε διεθνείς οργανισμούς με νόμο ή με συνθήκη. Ακολούθησαν πλήθος αναθεωρήσεις: 1893, 1899, 1921, 1980, 1988 και 1993. Η τελευταία αναθεώρηση του 1993 διαμόρφωσε μια πολύπλοκη δομή των θεσμικών οργάνων. Να

σημειωθεί ότι

η βελγική έννομη τάξη επηρεασμένη από το αγγλικό δίκαιο αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη νομολογία, η οποία συμπεριλαμβάνεται στις πηγές του δικαίου.

Νομιμοποιητική βάση για τη συμμετοχή της χώρας στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης κατά το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 1993 είναι καταρχάς : **το α. 34 : Η ΑΣΚΗΣΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΝΑΤΕΘΕΙ ΜΕ ΣΥΝΘΗΚΗ Ή ΜΟ ΝΟΜΟ ΣΕ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ**

Συναφείς συνταγματικές διατάξεις είναι επίσης:

Το α 167 παρ. 2 απαιτεί τη συναίνεση και των δύο νομοθετικών σωμάτων για την προσχώρηση στις ευρωπαϊκές συνθήκες.

Συγκεκριμένα αναφέρει : **Ο ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΣΥΝΑΠΤΕΙ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΕ ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΟΣΕΣ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ 3 . ΑΥΤΕΣ ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΙΣΧΥ ΠΑΡΑ ΜΟΝΟ ΑΦΟΥ ΔΕΧΘΟΥΝ ΤΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΒΟΥΛΩΝ . Ο**

Βασιλέας είναι επικεφαλής των διεθνών σχέσεων και αυτός συνάπτει τις συνθήκες με εξαίρεση ειδικότερα θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα των Κοινοτήτων και των Περιφερειών της Βελγικής Επικράτειας όπως ορίζονται στο κεφάλαιο 4 τμήμα 2 και α. 127, 130 του αναθεωρημένου βελγικού συντάγματος

Αλλά και πάλι κατά το **α. 169 : ΕΠΙΦΥΛΑΣΣΕΤΑΙ Η ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΕΤΑΙ Ο ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΠΕΡΕΘΝΙΚΩΝ Ή ΔΙΕΘΝΩΝ**

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ.

κάποια συγκριτικά στοιχεία μεταξύ του α.28 του ελληνικού συντάγματος και του α.34 του βελγικού Συντάγματος.

Παρατηρούμε ότι οι διατάξεις του βελγικού συντάγματος είναι ελλειπτικότερες στη διατύπωση από το αντίστοιχο α. 28 του ελληνικού συντάγματος, διότι δεν αναφέρουν ουσιαστικές προϋποθέσεις και αυξημένες πλειοψηφίες για τον περιορισμό της εθνικής κυριαρχίας, την ανάθεση αρμοδιοτήτων σε όργανα διεθνών οργανισμών, όπως στις παραγράφους 2 και 3 του δικού μας α.28Σ. Ενώ στη χώρα μας ισχύει η αρχή του ενιαίου ως προς τη διοικητική οργάνωση, το Βέλγιο, όπως προαναφέρθηκε έχει πλέον ομοσπονδιακή δομή. Συνακόλουθα οι ειδικότερες ρυθμίσεις αφορούν κυρίως τον τρόπο συνεργασίας των οργάνων των πολιτειών και της ομοσπονδιακής εξουσίας για το ζήτημα αυτό.

Το Βέλγιο συμμετέχοντας στο εγχείρημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήδη από την ίδρυσή της αρκείται, ίσως, σε λιγότερες προϋποθέσεις για την συμπόρευσή του και στην περαιτέρω πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, σε σχέση με την Ελλάδα που προσχώρησε αρκετές δεκαετίες αργότερα.

Σε αντίθεση με το α. 28 του ελληνικού συντάγματος στο α. 34 του βελγικού συντάγματος δεν περιέχεται ρητά η φράση πως οι κανόνες του διεθνούς δικαίου αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της εσωτερικής έννομης τάξης.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ **ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ**

ΔΙΚΑΙΟΥ

Από όλα τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μόνο η Ολλανδία περιέχει ρητή συνταγματική διάταξη για την υπεροχή του κοινοτικού δικαίου. Τα συντάγματα του Βελγίου, της Γερμανίας, της Δανίας, του Λουξεμβούργου και της Ολλανδίας προβλέπουν τη μεταβίβαση κυριαρχικών δικαιωμάτων σε διεθνείς οργανισμούς στην οποία μπορεί να περιέχεται και η θέση κανόνων αυξημένης τυπικής ισχύος. Από απόψεως κοινοτικού δικαίου η δικαιοσυστηματική δικαιολογητική βάση των διατάξεων αυτών βρίσκεται στη *διαφώτιση* του εφαρμοστή του εθνικού δικαίου (που είναι συνηθισμένος να λαμβάνει υπόψη μόνο νομοθετικά κείμενα δημοσιευμένα στην ΕΤΚ) σχετικά με τη νέα έννομη τάξη του κοινοτικού δικαίου.

νομολογία

Η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου έναντι των εθνικών νόμων στηρίχθηκε στους κανόνες που προέβλεπαν τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε όργανα διεθνών οργανισμών ή μάλιστα και απλώς στον κανόνα *lex posterior derogat legi priori*.

Στο Βέλγιο τις αμφιβολίες και έριδες έλυσε η απόφαση του ακυρωτικού της 27ης Μαΐου 1971 στην υπόθεση [Fromagerie Franco - Suisse "Le Ski"](#) που δέχθηκε την υπεροχή των διεθνών συνθηκών κι ιδιαίτερα της συνθήκης της ΕΟΚ. Το δικαστήριο τόνισε ότι οι Συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δημιούργησαν μια νέα έννομη τάξη, εις όφελος της οποίας τα κράτη μέλη περιόρισαν την άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων τους στις περιοχές που αφορούν οι συνθήκες. Την απόφαση αυτή ακολουθούν και τα

κατώτερα δικαστήρια π.χ. Cour d' appel de Bruxelles σε απόφαση της 27 -1-1975.

Η νομολογία, όμως, συνάντησε δυσκολίες στην αναγνώριση της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου έναντι και του συντάγματος, ώ στε τελικώς αναγνωρίσθηκε η αναγκαιότητα της αναθεώρησης του .Κι αυτό διότι η προοπτική της ψήφισης ενός ευρωπαϊκού συντάγματος θα προκαλέσει αλληπάλληλες επιπτώσεις.

Εάν τελικά ευοδοθούν οι προσπάθειες που καταβάλλονται στους κόλπους της Ε.Ε για τη θέσπιση ενός Ευρωπαϊκού Συντάγματος , η κρατούσα σήμερα άποψη , που ισχύει και στη χώρα μας , κατά την οποία το κοινοτικό δίκαιο ΔΕΝ κατισχύει του εθνικού συνταγματικού δικαίου ,δεν θα μπορεί εύλογα πια να υποστηρίζεται.

Προκειμένου να πληρούται το στοιχείο του θεμελιώδους , απαραίτητο για την έννοια του συντάγματος και σύμφωνα , άλλωστε με το α. 10 του Σχεδίου Ευρωπαϊκού Συντάγματος το ευρωπαϊκό σύνταγμα θα υπερισχύει των συνταγμάτων των ομόσπονδων κρατών.

Καθώς το α. 11 του Σχεδίου της Συνταγματικής Συνθήκης της Ε.Ε ορίζει ότι το ίδιο το ευρωπαϊκό σύνταγμα θα καθορίζει τους τομείς των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της Ένωσης , μετά την επικύρωσή του η αρμοδιότητα της αρμοδιότητας θα ανήκει στην Ένωση. Στους περιοριστικά απαριθμούμενους εκεί τομείς (α 12-16) εξουσία νομοθέτησης θα έχουν μόνο τα όργανα της Ένωσης κι όχι τα κράτη-μέλη.

Βλέπουμε, λοιπόν , ότι εάν το βήμα αυτό ,όπως φαίνεται, τελικά πραγματοποιηθεί , θα μετουσιωθεί η έννοια της κυριαρχίας , και θα επανασηματοδοτηθεί προκειμένου να "επανιδρυθεί" η Ε.Ε με τη

μορφή μιας Ευρωπαϊκής Συμπολιτείας. Οι αλληπάλληλες αυτές και πολλές ακόμη εξελίξεις που θα διενεργηθούν , δεν μπορούμε να ισχυρισθούμε, ίσως, ότι περιέχονταν στη βούληση του βέλγου νομοθέτη όσο κι αν διευρυνθεί ερμηνευτικά το νόημα του α. 34 του αναθεωρημένου βελγικού συντάγματος. Γι αυτό και το ισχύον συνταγματικό κείμενο δεν προσφέρεται ως έχει για την ομαλή υποδοχή ενός ευρωπαϊκού συντάγματος.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κλείνοντας, θα ήθελα να παραθέσω ένα απόσπασμα από τη μελέτη της κ. Τζούλιας Ηλιοπούλου Στράγγα που έχει δημοσιευθεί στο περιοδικό "Σύνταγμα 2000" και συνοψίζει ακριβώς τη σχέση μεταξύ του κοινοτικού και του βελγικού εθνικού δικαίου. Σε αυτήν αναφέρει ότι το βελγικό σύνταγμα το οποίο αρχικά δεν προέβλεπε διάταξη για τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε διεθνείς οργανισμούς περιέλαβε με την αναθεώρηση του 1970 μια γενική διάταξη (α. 25β νυν α. 34Σ) για το θέμα αυτό. Το α. 34 ήλθε να προσδώσει εκ των υστέρων συνταγματικό θεμέλιο στις ιδρυτικές πράξεις , ενώ χρησίμευσε ως θεμέλιο για την επικύρωση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης , της Συνθήκης για την Ε.Ε .και της Συνθήκης του Άμστερνταμ.

Δεδομένου ότι σύμφωνα με το βελγικό σύνταγμα τα πολιτικά δικαστήρια ανήκουν στους Βέλγους , η αναγνώριση με τη Συνθήκη του Μάαστριχ του εκλογικού δικαιώματος για τις δημοτικές εκλογές στους κοινοτικούς αλλοδαπούς δημιούργησε την ανάγκη αναθεώρησης του συντάγματος. Παρά τη σχετική υπόδειξη του βελγικού ΣτΕ , η αναθεώρηση δεν προηγήθηκε της επικύρωσης της Συνθήκης , αλλά έγινε μόλις το 1998 για να καταστεί δυνατή η

μετατροπή της σχετικής με το ενεργητικό και παθητικό εκλογικό δικαίωμα οδηγίας της Ε.Ε στις τοπικές εκλογές των υπηκόων των Κρατών Μελών της ΕΕ οι οποίοι κατοικούν στο Βέλγιο .Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει , τέλος , στο α. 168 που εισάγει υποχρέωση ενημέρωσης των Βουλών μόλις αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις για κάθε αναθεώρηση των ιδρυτικών συνθηκών.